

Algemene Beschouwingen Almelo Centraal - juli 2017

De inwoners van Almelo, vertegenwoordigd in het Almelo Panel, hebben uitgesproken dat 'Afmaken wat is afgesproken' een van de belangrijkste noties is voor dit moment. Bij de peiling afgelopen maart naar 'investeringswensen' kwam 'Afmaken wat is afgesproken' als een van de hoogste uit de bus. Een nuchtere, realistische richtlijn die door Almelo Centraal van harte wordt onderschreven. Wat Almelo Centraal betreft moet deze richtlijn wel in brede zin worden uitgelegd en betekent het bijvoorbeeld ook: waarmaken wat je hebt toegezegd. En dan blijkt dat dat afmaken in de praktijk met regelmaat (nog) niet wordt gerealiseerd. Het min of meer geruisloos doen afvoeren van de plannen voor de bouw van een Naturhus zijn hier een voorbeeld van: nog bij de begrotingsbehandeling in het najaar straalde het college uit dat er in overleg met het Naturhus heus wel een oplossing zou komen.

Een ander voorbeeld is het gebrek aan medewerking – tot nu toe – aan een oplossing van de al jaren slepende kwestie rond de accommodatie van de honk- en softbalvereniging. Of neem de aankondiging van de beschikbaarheid van meer dan een half miljoen euro 'Klijnsma-geld' voor de bestrijding van armoede onder kinderen. Nadat de partners van het Armoedepact enthousiast waren gemaakt en aan de slag gegaan met het opstellen van plannen werd ijskoud medegedeeld dat de gemeente het (volledige!) budget toch ging toevoegen aan de eigen middelen.

Terwijl het college steeds de wens uitspreekt om tot een nieuwe vorm van samenwerking te komen tussen de gemeente en inwoners en/of organisaties blijkt de gemeente vooralsnog nog steeds te goed in het organiseren van teleurstellingen.

Afspreken is afmaken

'Afmaken wat is afgesproken' getuigt van het realisme dat nodig is in de moeilijke financiële situatie waarin de gemeente verkeert. Die situatie vraagt ook om zelfbeheersing van raadsfracties, om realistische ambities. Aan luchtkastelen hebben we nog nooit iets gehad. Toch heeft recent nog, op verzoek van een meerderheid van de raad, een onderzoek plaatsgevonden naar een verbreding van de nog aan te leggen Waterboulevard - een idee dat, na dat onderzoek van tafel kon worden geschoven. De argumenten die in het onderzoek werden genoemd hadden eigenlijk al op voorhand, gewoon met een realistische bril, kunnen worden opgeschreven en zijn ook direct al door Almelo Centraal in het debat ingebracht. Dat het toch tot een tijd, geld en personeelsinzet kostend onderzoek kwam valt het college niet aan te rekenen; dat stond in dit geval al op voorhand afwijzend tegenover die verbreding maar heeft democratisch correct gehandeld door, naar wens de meerderheid van de raad, de opties wel te laten onderzoeken.

En zo kreeg dit proefballonnetje toch een positief tintje, namelijk als voorbeeld van de positieve draai die in de loop der jaren is gemaakt in de verhouding tussen raad en college, ofwel de houding van het college ten opzichte van de raad. Al moet tegelijk worden aangetekend dat hierbij wellicht ook het gegeven een rol speelt dat Almelo inmiddels een minderheidscollege heeft en het tegemoetkomen van de raad een stuk noodzakelijker is geworden.

Wat dat betreft is het verbazingwekkend dat het college in deze Perspectiefnota een carte blanche vraagt voor 4,5 miljoen euro, bedoeld voor de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie. Een reservering zonder onderbouwing, voor een aanzienlijk bedrag. Almelo Centraal onderschrijft de analyse dat de organisatie moet doorveranderen, maar het beschikbaar stellen van middelen gaat nooit – en dus niet ook in dit geval – zonder gedegen onderbouwing. Dit geldt nog eens extra in een periode waarin elke financiële keuze een scherpe keuze is. Bovendien gaat het om geld voor de eigen organisatie – in een periode van grote, algemene bezuinigingen ook nog: zeker zulke keuzes dienen goed uitgelegd en verantwoord te worden aan de samenleving.

Momenteel is nog veel onduidelijk over wat het college beoogt met de verdere reorganisatie van het gemeentelijk apparaat. Het laatste wapenfeit dat we hebben meegemaakt is het drama rond het outsourcen van de afdeling Groenbeheer bij Twente Milieu. Deze sourcingsoperatie zou de eerste hebben moeten worden in een reeks – een proces dat door het college werd gepresenteerd als urgente bezuiniging.

Het outsourcen van de afdeling Groenbeheer lijkt inmiddels uitgedraaid op een fiasco, maar wel met als bijkomend voordeel dat er, op initiatief van de gemeenteraad, nu eerst wordt onderzocht of er een vorm van interne verzelfstandiging mogelijk is. Het traject van de afgelopen jaren heeft echter voor veel, zeer begrijpelijke onrust en onzekerheid gezorgd onder het personeel, met als een van de dieptepunten dat er een extern bureau aan te pas moest komen voor de communicatie tussen de ambtelijke leiding en de medewerkers.

Hoe het verder moet met de andere organisatieonderdelen die op de nominatie stonden om geoutsourced te worden, en dus ook met de bijbehorende bezuinigingsopgave, is voorlopig een groot vraagteken.

Hervorming sociaal domein broodnodig

In de Perspectiefnota wijst het college bij herhaling naar het Rijk voor de ontstane tekorten, namelijk als het gaat om het ontoereikende budget voor de uitvoering van de opdrachten in het sociale domein. Dit mag inderdaad een belangrijke factor zijn – de voornaamste reden waarom Almelo (al jaren) financieel op de blaren zit is het volledig falen van het eigen grondbeleid. Het gapende tekort waar Almelo mee te kampen heeft is vele jaren vóór de invoering van de decentralisaties door eigen toedoen veroorzaakt. Door het uitputten van financiële reserves is Almelo nu niet in staat de klappen in het sociale domein – in eerste instantie – zelf op te vangen.

Van oudsher bungelt Almelo onder aan allerlei lijstjes van sociale problematiek; door de samenstelling van de bevolking wordt in Almelo een relatief groot beroep gedaan op hulpverlening en ondersteuning en is Almelo hieraan, in vergelijking met andere gemeenten, relatief veel geld kwijt. Dat de sociale problematiek in al die jaren niet is afgenomen kunnen we niet simpelweg wijten aan de samenstelling van de bevolking of macro-economische ontwikkelingen. Het betekent ook dat hulpverlening en ondersteuning ontoereikend zijn en ook dat juist een gemeente als Almelo, juist vanwege de samenstelling van de bevolking, de plicht en de noodzaak heeft deze hulpverlening en ondersteuning te verbeteren. De Perspectiefnota beschrijft dat er op korte termijn voornamelijk

extra geld nodig is om de tekorten te dempen, en dat tegelijk voor de langere termijn wordt ingezet op innovatie.

Almelo Centraal is erg benieuwd hoe die innovatie eruit gaat zien, hoe de gemeente deze zal gaan invoeren. Voorlopig moeten we echter met spijt constateren dat een aantal eerdere beloofde innovaties door het college nog niet van de grond zijn gekomen. De aangekondigde hervorming van het minimabeleid – oorspronkelijk zou er ten behoeve van deze Perspectiefnota een eerste plan op tafel liggen – is nog steeds met grote vraagtekens omgeven. Sterker nog, het college blijkt tot nu toe niet eens in staat om de recente bestedingen van een belangrijke voorziening als Almelo Doet Mee adequaat te verantwoorden. (Iets wat overigens ook geldt voor de besteding van de zogeheten Klijsma-gelden.) Zonder toetsing is het niet mogelijk een bruikbare visie te ontwikkelen, laat staan dat een stap te zetten naar innovatie. Overigens wil Almelo Centraal er van harte voor pleiten dat juist de voorziening Almelo Doet Mee – toch een beetje het troetelkind van het sociale beleid – bij innovatie binnen het sociale domein niet wordt overgeslagen. We zien uit naar het bestuurlijke en ambtelijke lef dat aan de dag wordt gelegd om ook Almelo Doet Mee verder door te vernieuwen.

Breekbaar en kwetsbaar

Dat (innovatie) ook een breekbaar proces kan zijn hebben we de afgelopen anderhalf jaar kunnen zien aan het – tijdelijk? – spaak gelopen proces rond verandering van de inrichting van de schulddienstverlening. Binnen dat inhoudelijk complexe terrein en het ingewikkelde speelveld van partners had de gemeente de taak om enerzijds richting geven en anderzijds alle beoogde partijen binnenboord te houden. Tegelijkertijd moest daarbij het uitgangspunt én einddoel (die betere schulddienstverlening aan inwoners van Almelo) centraal blijven staan. Gebleken is dat dit een flinke mate van stuurmanskracht en -kunst vereist, zeker ook omdat er deelbelangen (bijvoorbeeld van organisaties die een subsidie te ‘verdedigen’ hebben) op gespannen voet kunnen staan met het algemeen belang. Een belangrijke les die – hopelijk – is geleerd is dat de gemeente voorop moet durven en kunnen lopen, zelf richting te geven met een duidelijke, op het algemeen belang gestoelde visie, zich tegelijk zo open en flexibel dient op te stellen jegens de partners in de stad, maar ook niet bevreesd moet zijn om bepaalde gevestigde deelbelangen ter discussie te stellen. Vernieuwing van de schulddienstverlening is slechts één van de benodigde (en aanstaande?) innovaties binnen het sociale domein. In inhoudelijke zin noopt dit traject tot een waakzaamheid die misschien wel voor het hele domein geldt, namelijk de tendens om te veel taken af te schuiven naar vrijwilligers en vrijwilliger(s)organisatie(s) op te zadelen met te veel verantwoordelijkheden en te weinig middelen. Vrijwilligers zijn waardevol en onmisbaar maar mogen niet worden overbelast. Op die manier raak je immers niet alleen je vrijwilligers kwijt, maar creëer je ook een kwetsbaar systeem dat onvoldoende in staat is om de Almeloërs te bedienen die op de voorziening aangewezen zijn, met alle mogelijke nadelige gevolgen van dien.

Risico's

Voor een Perspectiefnota bevat het document relatief weinig perspectief – in ieder geval in concrete zin. Het gaat over beloftes van behoedzame verandering, maar hoe die tot stand moeten komen en waartoe ze moeten leiden, daarover wordt nauwelijks iets duidelijk. Minder dan een jaar voor de verkiezingen is het bovendien extra interessant om te zien hoe ver het college in de praktijk nog kan en durft te gaan met innovatievoorstellen.

Bij de begrotingsbehandeling in het najaar zal hierover meer duidelijk moeten zijn en zal de raad ook inzicht moeten hebben in een aantal financiële risico's die nu nog niet zijn uitgewerkt. In het Strategisch meerjaren investeringsprogramma openbare ruimte (Smip) zitten bijvoorbeeld een aantal grote uitgaven verstoep aan het herstel van civieltechnische kunstwerken (voor de gewone lezer: zaken als bruggen en tunnels) die al een flink aantal jaren 'strategisch' worden vooruitgeschoven en niet concreet benoemd, terwijl deze uitgaven op enige termijn noodzakelijk zullen zijn en zeker een wijziging van de (meerjaren)begroting betekenen. Almelo Centraal verwacht dat het college raad en samenleving op alle onderdelen meeneemt in een transparant proces.

#